

दमक नगरपालिका, भापा
स्थानीय राजपत्र

बर्ष : ४

संख्या : ३३

मिति : २०७६/१२/०१

भाग : १

दमक नगर पूर्वाधार विकास ऐन २०७६

प्रस्तावना : दमक नगरपालिका क्षेत्र भित्र सन्तुलित, वातावरण मैत्री, गुणस्तरीय तथा दिगो रूपमा पूर्वाधार विकास गर्न, विकासका पूर्वाधारको निर्माण, संचालन तथा व्यवस्थापनको प्रक्रियामा स्थानीय जनसहभागिता अभिवृद्धि गर्न एवं निजी क्षेत्रको लगानी प्रवर्द्धन गर्न, संघीय सरकार र प्रदेश सरकारको अनुदान तथा नगरपालिकाको आफ्नै स्रोतबाट सञ्चालन हुने भौतिक पूर्वाधारको विकास कार्यलाई प्रभावकारी रूपले सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्न वाञ्छनीय भएकाले नेपालको संविधानको धारा २२६ को उपधारा १ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपधारा १ बमोजिम दमक नगरसभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :** १) यस ऐनको नाम “दमक पूर्वाधार विकास ऐन, २०७६” रहेको छ ।
२) यो ऐन तुरुन्त लागू हुनेछ ।
२. **परिभाषा र व्याख्या :** विषयवा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा-
(क) “नगरसभा” भन्नाले दमक नगरपालिकाको नगर सभालाई सम्झनु पर्दछ ।

- (ख) “नगरपालिका” भन्नाले दमक नगरपालिका सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ग) “कार्यपालिका” भन्नाले दमक नगर कार्यपालिका सम्भन्नु पर्दछ ।
- (घ) “प्रमुख” भन्नाले दमक नगरपालिकाको प्रमुखलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ङ) “उप-प्रमुख” भन्नाले दमक नगरपालिकाको उप प्रमुखलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (च) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले दमक नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (छ) “पूर्वाधार तथा व्यवस्थापन” भन्नाले यस ऐनको अनुसूची १ मा उल्लेख भए बमोजिमका बिषयसँग सम्बन्धित भौतिक पूर्वाधार तथा सो को व्यवस्थापनलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ज) “जलस्रोत” भन्नाले नगरपालिका क्षेत्र भित्रको भू-सतह वा भूमिगत वा अन्य जुनसुकै अवस्थामा रहेको पानीको स्रोत सम्भन्नु पर्दछ ।
- (झ) “तोकिएको वा तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन बमोजिम बनेको नियम, निर्देशिका, कार्यविधि वा मापदण्डमा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ञ) “उपभोक्ता समिति” भन्नाले आयोजना निर्माण गर्न लाभग्राही समुदायबाट गठित समितिलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ट) “अमानत” भन्नाले ठेक्कामा नलगाई नगरपालिका आफैले गर्ने गराउने निर्माण कार्य वा सेवालाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ठ) “स्थानीय पूर्वाधार” भन्नाले स्थानीय स्तरका पुल, सडक, सिँचाई, सिमसार, पोखरी, नदी नियन्त्रण, कलभर्ट, ढल, सार्वजनिक भवन, खेलमैदान तथा सो सम्बन्धी संरचना, खानेपानी, विद्युत, सञ्चार लगायतमा सरकारी, गैह्रसरकारी वा संयुक्त साभेदारीको रकम खर्च गरी निर्माण भएका वा गरिने सार्वजनिक भौतिक संरचना वा सम्पदाहरूलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ड) “स्थानीय यातायात” भन्नाले स्थानीय स्तरका शहरी, ग्रामीण एवं कृषि सडक, हेलिप्याड, भोलुंगे पुल, मोटरेबल पुल, जल यातायात, आकाशे पुल, कलभर्ट, मोनो रेल, केवलकार समेतलाई सम्भन्नु पर्दछ ।

- (ढ) “सिचाई” भन्नाले तोकिएको क्षेत्रमा सिचाई सुविधा पुऱ्याउने कुलो, पैनी तथा भूमिगत जलस्रोत सम्बन्धी आयोजनालाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ण) “नदी नियन्त्रण” भन्नाले नगर क्षेत्र भित्रका नदी, खोला, खोल्सा तालतलैया आदिको संरक्षण तथा नियन्त्रण सम्बन्धी कार्यहरुलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (त) “जलविद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा” भन्नाले तोकिएको क्षमता सम्मका जलविद्युतको उत्पादन तथा वितरण र वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी आयोजनाहरुलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (थ) “खानेपानी, ढल निकास तथा सरसफाई” भन्नाले नगरस्तरमा संचालन गरिने खानेपानी आयोजनाहरु, ढल निकास, निजी र सार्वजनिक सरसफाई साथै फोहोरमैला व्यवस्थापन एवं वातावरणको सुधार सम्बन्धी कार्यहरुलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (द) “आवास, भवन तथा शहरी विकास” भन्नाले नगर भित्र हुने वस्ती विकास, निजी तथा सार्वजनिक भवन निर्माण र शहरी विकास सम्बन्धी कार्यलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ध) “राष्ट्रिय विभूति” भन्नाले राष्ट्रिय विभूति भनी प्रचलित कानूनमा तोकिएका व्यक्तित्वहरुलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (न) “राष्ट्रिय व्यक्तित्व” भन्नाले नेपालको राष्ट्रिय जीवनमा उल्लेखनीय योगदान गरेका ख्याती प्राप्त व्यक्तित्वहरुलाई सम्भन्नु पर्दछ ।

परिच्छेद-२

स्थानीय पूर्वाधार व्यवस्था

३. पूर्वाधार योजना निर्माण : १) नगरपालिका क्षेत्रभित्र स्थानीय पूर्वाधार विकासका लागि देहायअनुसार विषयगत गुरुयोजना निर्माण गरिने छ :

क. यातायात

ख. नदी नियन्त्रण तथा सिँचाई

ग. पर्यटन तथा प्राकृतिक स्रोत सम्पदा

घ. शहरी विकास तथा भवन निर्माण

ङ. विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा

च. खानेपानी

छ. संचार तथा सूचना प्रविधि विकास

ज. कृषि तथा भू उपयोग

२) उपदफा १ बमोजिम गुरुयोजना नबनेसम्म आवधिक वा वार्षिक योजना अनुसार पूर्वाधारको विकास गर्न सकिनेछ ।

४. कार्यान्वयन प्रक्रिया : १) आयोजना कार्यान्वयनको माध्यम देहाय बमोजिम हुनेछ :

क. उपभोक्ता समिति मार्फत,

ख. ठेक्का पट्टा मार्फत,

ग. अमानतमा,

घ. गैर सरकारी संघ सस्था मार्फत

२) आयोजना कार्यान्वयन प्रक्रिया तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-३

स्थानीय सडक तथा यातायात सम्बन्धी व्यवस्था

५. स्थानीय सडकहरुको बर्गीकरण : १) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र सडक बिस्तार गरी यातायात सुविधा उपलब्ध गराउनका लागि देहायअनुसार बर्गीकरण गर्नु पर्नेछ ।

क) टोल स्तरीय सडक : एउटै टोल भित्रमात्र रहेका सडकहरु,

ख) वडा स्तरीय सडक : एउटै वडा भित्रमात्र रहेका सडकहरु,

ग) नगर स्तरीय सडक : एकभन्दा बढी वडालाई छुने सडकहरु,

घ) प्रदेश वा संघीय स्तरका सडक : प्रदेश वा संघीय कानून अनुसार तोकिएका सडकहरु

२) नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सडकहरुको नामाकरण नगरपालिकाले गर्नेछ ।

६. सडकको नामाकरण : १) सडकको नामाकरण राष्ट्रिय विभूति वा राष्ट्रिय व्यक्तित्व वा स्थानीय महत्वपूर्ण व्यक्तित्वको नाउँबाट वा प्राकृतिक, सांस्कृतिक, धार्मिक, भौगोलिक वा ऐतिहासिक महत्वका आधारमा गर्न सकिनेछ ।

२) उपदफा १ अनुसार सडकको नामाकरण गर्दा देहाय बमोजिमको निर्णय प्रक्रिया अवलम्बन गर्नु पर्नेछ ।

क. टोल स्तरीय सडक - सम्बन्धित टोल विकास संस्थाको सहमतिमा वडा समितिले,

ख. वडा स्तरीय सडक - वडा समितिको निर्णयले,

ग. नगर स्तरीय सडक - नगर कार्यपालिकाले,

घ. अन्तरपालिका सडक - अन्तरपालिका जोड्ने सडकको हकमा सम्बन्धित पालिकासँगको समन्वयमा नगरपालिकाले ।

३) यो ऐन लागू हुनु पूर्व नामाकरण भएका सडकको नाम यथावत रहने छ तर नाम परिवर्तन गर्न चाहेमा उपदफा २ बमोजिमको प्रक्रिया अवलम्बन गर्नु पर्नेछ ।

७. निजी नामबाट नामाकरण : १) देहायको अवस्थामा निजी नामबाट पनि स्थानीय सडकको नामाकरण गर्न सकिनेछ ।

क) पूरै आफ्नै लगानीमा बाटो निर्माण गरेमा,

ख) नयाँ बाटो खोल्दा पूरै बाटो आफ्नै जग्गामा मात्र परेमा,

२) उपदफा (१) को खण्ड 'क' र 'ख' अनुसारको अवस्थामा सम्बन्धित टोल विकास संस्थाको सहमतिमा वडा समितिले निर्णय गर्नु पर्नेछ तर प्लटिङ्ग व्यवसायीहरूले प्लटिङ्ग गरेको क्षेत्रभित्रका बाटाहरूमा व्यक्तिको नामबाट नामाकरण गर्न पाइने छैन ।

८. चोक तथा चौतारोको नामाकरण : सार्वजनिक सडकमा रहेका चोक तथा चौताराहरूको नामाकरण गर्दा दफा ६ र ७ बमोजिमकै प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्नेछ।

९. सडकको मापदण्ड : १) नगरपालिका क्षेत्र भित्रका सडकको मापदण्ड देहाय बमोजिम हुनेछ ।

क) ३० मिटर वा १०० फिट सम्म लम्वाई भएको गल्ली वाटोको चौडाई २० फिट सम्म,

ख) ५०० मिटर सम्म लम्वाई भएको बाटाको चौडाई २० फिट वा सो भन्दा माथि,

ग) १५०० मिटर सम्म लम्वाई भएको बाटाको चौडाई ३० फिट वा सो भन्दा माथि,

घ) ३००० मिटर सम्म लम्वाई भएको बाटाको चौडाइ ४० फिट वा सो भन्दा माथि,

ङ) ३००० मिटर भन्दा माथि लम्वाई भएको बाटाको चौडाइ ५० फिट वा सो भन्दा माथि,

२) उपदफा १ को खण्ड 'ख' देखि 'ङ' सम्मका बाटाको चौडाई नाला बाहेक हुनु पर्नेछ ।

३) उपदफा १ को खण्ड 'घ' र 'ङ' बमोजिमको चौडाई भएका सडक निर्माण गर्दा फुटपाथका लागि अनिवार्य जग्गा छोडी सडक निर्माण गर्नुपर्नेछ ।

दफा ९ को व्यवस्था नियमावलीमा राख्ने हो की ?

४) यो ऐन लागू हुनु पूर्व कायम रहेका गल्लीतथा सडकहरुलाई उपदफा ३ मा तोकिएअनुसार विस्तार गर्नु पर्ने र विस्तार गर्न सकिने अवस्था नभएमा साविकको चौडाईलाई मान्यता दिन सकिनेछ ।

५) उपदफा ३ र ४ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि साविकको चौडाई घट्ने गरी बाटाको मापदण्ड कायम गरिने छैन ।

६) नगरपालिकाबाट पारित ऐन, नियम, कार्यविधिमा खास किसिमका सडकको मापदण्ड सम्बन्धी छुट्टै व्यवस्था भएमा सोही बमोजिम हुनेछ ।

१०. सडकमा अवरोध गर्न नहुने : १) सार्वजनिक सडक, पेटी वा सडकको क्षेत्रधिकार भित्र कसैले पनि माल, वस्तु, छाडी, राखी वा फाली सडकको आवागमन तथा निर्माण कार्यमा बाधा पुऱ्याउन पाउने छैन ।

२) सडक आवागमनमा अवरोध उत्पन्न हुने गरी सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक वा अन्य कुनै पनि किसिमका कार्यक्रम वा भेला गर्न पाउने छैन ।

३) सार्वजनिक सडकको संरक्षण गर्ने दायित्व सबै नगरवासीको हुनेछ ।

११. लगतकट्टा : १) नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सबै सडकहरुको जग्गाको लगतकट्टा गरी सरकारको स्वामित्वमा ल्याइनेछ ।

२) यस ऐनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि संघ तथा प्रदेश स्तरका सडकहरुको मापदण्ड सोही निकायले तोके अनुसार हुनेछ ।

१२. **दण्ड, सजाय :** १) कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थाले दफा १० को उपदफा १ र २ बमोजिमको काम गरेमा देहाय बमोजिम सजाय हुनेछ :
- क) सडकमा अवरोध हुने गरी कुनै बस्तु राखेमा, छोडेमा वा पशु चौपाया छाडा छोडेमा दुई पटक सम्म सचेत गराइनेछ, तत्पश्चात कसूर हेरी पटकै पिच्छे रु ५ सय देखि ५ हजारसम्म जरिवाना,
- ख) सार्वजनिक सडकमा अवरोध पुग्ने गरी कुनै संरचना निर्माण गरेमा वा सडक क्षेत्राधिकार भित्र अतिक्रमण गरेमा कसूर हेरी रु १ हजार देखि १० हजारसम्म जरिवाना,
- ग) सार्वजनिक सडक सौन्दर्यको प्रयोजनार्थ सडक किनारा वा विच (डिभाइडर) मा रोपिएका रुख, विरुवा, गमला वा अन्य यस्तै वस्तुहरु एवम् सडकमा क्षति पुऱ्याएमा भएको क्षतिको पूर्ति गर्न लगाई क्षतिको मात्रा अनुसार रु २ हजार देखि २५ हजारसम्म जरिवाना,
- २) उपदफा १ को खण्ड “क” र “ख” अनुसारका अवरोध नहटाएमा वा भएको क्षतिपूर्ति नगरेमा नगरपालिकाको तर्फबाट अवरोध हटाई सम्बन्धित व्यक्तिबाट सरकारी बाँकी सरह लागेको खर्च र क्षतिपूर्ति समेत असूल उपर गर्नु पर्नेछ ।

१३. **सडक निर्माण प्रक्रिया :** सडक निर्माण प्रक्रिया प्रचलित कानून तथा नगरपालिकाले निर्माण गरेको ऐन, कानून अनुसार हुनेछ ।

१४. **सडकको मर्मत सम्भार :** सडकहरुको मर्मत सम्भारको दायित्व उपभोक्ता समिति र नगरपालिकाको हुनेछ र सडक मर्मतका लागि नगरपालिकाले छुट्टै कोष स्थापना गर्नेछ ।

परिच्छेद-४

नदी नियन्त्रण तथा सिचाई सम्बन्धी व्यवस्था

१५. **नदी नियन्त्रण :** १) दमक नगरपालिकाको सिमाना भित्र रहेका रतुवा, मावा लगायतका नदी, खोला, खोल्साहरुको नियन्त्रण तथा रोकथामका लागि नगरपालिकाले देहायअनुसार व्यवस्था गर्नेछ ।

क. नदी, खोला, खोल्सा नियन्त्रणका लागि आवश्यक पर्ने बजेट व्यवस्थाका लागि संघीय र प्रदेश सरकार एवम् अन्तर्गतका निकायहरु समक्ष योजना र कार्यक्रम पेस गरिनेछ ।

- ख. खण्ड 'क' अनुसारको कार्य गर्न नगरपालिका आफैले पनि बजेटको व्यवस्था गर्नेछ ।
- ग. नदी, खोला, खोल्सा नियन्त्रणको दिगो व्यवस्था गर्न दातृ निकाय तथा संघ सस्थासँग पहल गरिने छ ।
- २) नगर क्षेत्र भित्रका अन्य खोला, खोल्साहरुको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि नगरपालिकाले आफ्नो वार्षिक बजेटमा व्यवस्था गरी स्थानीय उपभोक्ताहरुको सहभागिता एवम् साभेदारी जुटाई रोकथाम, नियन्त्रण र संरक्षण गर्नेछ, साथै यसका लागि सरकारी निकाय, गैरसरकारी संघ संस्थासँग सहयोग लिईने छ ।
- ३) नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र सौन्दर्यीकरण गर्नु नगरपालिकाको कर्तव्य हुनेछ ।
- ४) नगर क्षेत्र भित्रका नदी, खोला, खोल्सा किनारमा पैदल मार्ग तथा हरियाली प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

१६. सिंचाई : (१) दमक नगरपालिका क्षेत्रभित्र सतह तथा भूमिगत सिंचाइका लागि देहाय बमोजिमका कार्यहरु गरिनेछ :

- क) रतुवा, मावा, दिपीनी, वेतेनी, भालु खोला लगायतका खोल्सा खोला नदीहरुबाट सतह सिंचाईका लागि बाँध, कुलो, पैनी निर्माण गर्न योजना तथा कार्यक्रम तयार गरी संघीय सरकार र प्रदेश सरकार समक्ष पेस गर्ने ।
- ख) सिंचाईका लागि बाँध, कुलो, पैनी निर्माण तथा मर्मतका लागि नगरपालिकाबाट बजेट व्यवस्था गर्ने ।
- ग. खण्ड (क) र (ख) बमोजिमको कार्य गर्न गैरसरकारी संघसस्थाको सहयोग तथा जनसहभागिता जुटाउन प्रवन्ध गर्ने ।
- २) भूमिगत सिंचाईका लागि डिप वोरिङ्ग, स्यालो ट्युबवेल तथा सिंचाईका लागि विद्युत अनुदान सम्बन्धी व्यवस्था वार्षिक बजेट, नीति तथा कार्यक्रममा प्रवन्ध गरे बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-५

पर्यटन तथा स्रोत सम्पदा

१७. पर्यटन तथा स्रोत सम्पदा संरक्षण र प्रवर्द्धन : (१) नगरपालिका क्षेत्र भित्र पर्यटन विकास र प्राकृतिक, ऐतिहासिक, धार्मिक एवम् सांस्कृतिक सम्पदाहरु संरक्षण, सम्बर्धन र प्रवर्द्धन गर्न देहायनुसारका कार्यहरु गरिनेछ :

- क) पर्यटकीय गन्तव्यहरुको पहिचान एवम् विकास र विस्तार गर्ने,
- ख) पर्यटन विकासका लागि ऐतिहासिक, धार्मिक एवम् सास्कृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण र विकासका निम्ति स्थानीय समुदायलाई प्रोत्साहित गर्ने ।
- ग) ताल तलैया, वन क्षेत्र तथा नदी किनारालाई प्राकृतिक पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा विकास गर्ने ।
- घ) पर्यटकीय स्तरका होटल, रिसोर्ट र होम स्टे तथा मनोरञ्जन पार्क निर्माणका लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने ।
- २) नदी, खोला, खोल्साबाट उत्खनन् हुने नदीजन्य पदार्थ तथा खानीजन्य पदार्थको पहिचान, व्यवस्थापन र उपयोग सम्बन्धी व्यवस्था प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
- ३) सरकारी, सामुदायिक र निजी वनको संरक्षण, विकास र उपयोगको व्यवस्था प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-६

शहरी विकास तथा भवन निर्माण

१८. शहरी विकास : १) नगरपालिकाले आवास तथा शहरी विकासको क्षेत्र निर्धारण संघीय भूउपयोग ऐन तथा मापदण्डका आधारमा गर्नु पर्नेछ ।
- २) नगरपालिका क्षेत्र भित्र नयाँ बस्ती विकासका लागि जग्गा खण्डीकरण गर्दा तोकिए बमोजिमको मापदण्ड पूरा गर्नु पर्नेछ ।
- ३) साविकमा बस्ती विकास भई सकेको शहरी क्षेत्रमा संरचना निर्माण गर्न उपदफा २ मा तोकिएभन्दा फरक मापदण्ड निर्धारण गर्न सकिनेछ ।
१९. भवन निर्माण : १) भवन निर्माण गर्दा सार्वजनिक, सामुदायिक, व्यवसायिक र आवासीय भवनहरुको मापदण्ड प्रचलित कानूनमा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- २) उपदफा (१) बमोजिम भवनको मापदण्ड प्रचलित ऐन, कानून र भवन निर्माण तथा बस्ती विकास मापदण्ड, २०७२ को अधिनमा रही तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- ३) नगरपालिका क्षेत्र भित्र नक्सापास नगरी भवन तथा संरचना निर्माण गर्न पाईने छैन र साविकमा नक्सा पास नगरी बनेका भवन तथा संरचनालाई तोकिए बमोजिम नियमित गर्नु पर्नेछ ।

- ४) नक्सा पास गर्ने प्रक्रिया तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- ५) निर्माण ईजाजत नलिई भवन तथा संरचना निर्माण गरेमा वा ईजाजत भन्दा फरक हुने गरी निर्माण गरेमा तोकिए बमोजिम कारवाही र जरिवाना हुनेछ ।
- ६) तोकिएका खास क्षेत्रमा नगरपालिकाले एकै प्रकृतिका भवन र संरचना निर्माण गर्ने गरी व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-७

विद्युत, खानेपानी तथा सरसफाई

२०. **विद्युत विस्तार:** १) नगरपालिका क्षेत्र भित्र सबै टोल वस्तीमा विद्युतीकरणका लागि प्रचलित ऐन, कानून अनुसार योजना र कार्यक्रम तय गरिनेछ ।
  - २) विद्युततार, ट्रान्सर्फमर, पोलको उचित व्यवस्थापन विद्युत प्राधिकरण सँगको समन्वय र सहकार्यमा गरिनेछ ।
  - ३) सडक वत्ती विस्तार, मर्मत तथा सेवा शुल्क वार्षिक बजेट, नीति तथा कार्यक्रममा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।
  - ४) उपदफा (३) अनुसारको कार्यमा जनसहभागितालाई प्राथमिकता दिने गरी नीति तय गरिनेछ ।
२१. **बैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन :** १) गोबर ग्यास, सौर्य उर्जा र फोहोरबाट उर्जा उत्पादन गर्ने प्रविधि विकास सम्बन्धी व्यवस्था प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
  - २) उपदफा (१) बमोजिम नीति निर्धारण गर्दा संघीय, प्रदेश, दातृ निकाय तथा निजी क्षेत्रको लगानीलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।
२२. **खानेपानी :** १) नगर भित्र खानेपानी उत्पादन, प्रशोधन र वितरण सम्बन्धी पूर्वाधार र मापदण्ड प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
  - २) नगरपालिका क्षेत्र भित्र प्रशोधित पानी उत्पादन गर्ने उद्योगहरूले प्रचलित कानून बमोजिमका मापदण्डहरू पूरा गरी नगरपालिकामा दर्ता गर्नुपर्नेछ ।
  - ३) उद्योग दर्ता नगरी संचालन गरेमा तोकिए बमोजिम जरिवाना र कारवाही गरिनेछ ।

- ४) खानेपानीको मुहान तथा स्रोत संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- ५) स्थानीय उपभोक्ता समिति मार्फत खानेपानी वितरण सम्बन्धी व्यवस्थापन गरिने छ ।
- ६) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्र खानेपानी उत्पादन, प्रशोधन र वितरण सम्बन्धी कार्यको अनुगमन र गुणस्तर मापन गर्नेछ ।

परिच्छेद-८

संचार तथा सूचना प्रविधि विकास

२३. **संचार** : १) नगरपालिका क्षेत्र भित्र एफ.एम संचालन, पत्र-पत्रिका र केवल नेटवर्क संचालनका लागि निर्माण गरिने पूर्वाधार प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
  - २) नगरपालिका क्षेत्र भित्र गुणस्तरीय टेलिफोन सेवा संचालनका लागि पूर्वाधार निर्माण गर्न संघीय र प्रदेश सरकार तथा अन्तर्गतका निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
  - ३) उपदफा (१) अनुसारको व्यवसाय संचालन गर्दा तोकिए बमोजिम नगरपालिकामा दर्ता गरी संचालन गर्नु पर्नेछ ।
  - ४) उपदफा (३) बमोजिम दर्ता नगरी संचालन गरेमा वा ईजाजत बमोजिम संचालन नगरेमा तोकिए बमोजिम कारवाही र जरीवाना हुनेछ ।
२४. **सूचना प्रविधि** : १) नगरपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवा सुविधाहरूमा आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई बढावा दिन बजेट, नीति तथा कार्यक्रममा व्यवस्था गरिनेछ ।
  - २) नगरपालिका क्षेत्र भित्र ईन्टरनेट सेवा विस्तार, फि वाईफाई जोन, संचार ग्राम निर्माण लगायतको व्यवस्था नगरसभाले तोके बमोजिम हुनेछ ।
  - ३) विद्यालय शिक्षामा सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई बढावा दिने गरी पूर्वाधारको विकास गर्न संघीय तथा प्रदेश सरकारसँग सहकार्य गरिनेछ ।
  - ४) उपदफा २ बमोजिमको सेवा प्रदायकले प्रचलित कानून र स्थानीय कानून बमोजिम दर्ता गरी संचालन गर्नु पर्नेछ ।

- ५) उपदफा ४ बमोजिम दर्ता नगरी संचालन गरेमा वा ईजाजत बमोजिम संचालन नगरेमा तोकिए बमोजिम कारवाही र जरीवाना गरिने छ ।

परिच्छेद-९ कृषि पूर्वाधार

२५. कृषि पूर्वाधार : १) कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व बृद्धिका लागि जग्गा एकिकृत गरी सामुहिक र व्यवसायिक खेती गर्न नगरपालिकाले पूर्वाधारको विकास गर्नेछ ।
- २) कृषि उत्पादन तथा पशुपालन व्यवसाय प्रवर्द्धनमा सहयोग पुग्ने सहायक उद्योगहरू स्थापना र संचालन गर्न अनुदान वा सहूलियतको व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- ३) अर्गानिक तथा विषादी रहित कृषि उत्पादनलाई तोकिए बमोजिम प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- ४) कृषि उत्पादनको भण्डारण र बिक्री वितरण एवम् पशु बधशाला निर्माणका लागि आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गर्न संघीय र प्रदेश सरकार एवम् अन्य संघ सस्थासँग सहकार्य गरिनेछ ।

परिच्छेद-१० विविध

२६. अन्तर-स्थानीयतह समन्वय : नगरपालिकासँग जोडिने एक वा एक भन्दा बढी स्थानीयतह समेट्ने वा सरोकार राख्ने पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत कार्यकालागि नगर कार्यपालिकाबाट अनुमोदन गराई गर्नु पर्नेछ ।
२७. दातृ निकायसँगको समन्वयमा पूर्वाधार विकास : प्रचलित कानून समेतको अधीनमा रही नगरपालिकाले पूर्वाधार विकासका लागि दातृ निकायसँगको समन्वयमा कार्यक्रम संचालन गर्न सक्नेछ ।
२८. अन्य सरकारी निकायबाट गरिने पूर्वाधार विकास : नगर क्षेत्र भित्र संघीय तथा प्रदेश सरकार अन्तर्गतका निकायहरूबाट गरिने पूर्वाधार विकास सम्बन्धी कार्यहरू नगरपालिकासँग समन्वय गरी गर्नुपर्नेछ ।

२९. **उजुरी गर्न सक्ने** : १) दफा १२ लगायत यस ऐन बमोजिम भएको काम कारवाहीबाट कसैलाई मार्का परेमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष उजुर गर्न सक्नेछ ।
- २) उपदफा १ बमोजिमको उजुर उपर प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले ३५ दिन भित्र निर्णय दिनु पर्नेछ ।
- ३) उपदफा २ बमोजिमको निर्णयमा चित्त नबुझे निर्णय भएको १५ दिन भित्र नगर प्रमुख समक्ष पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।
- ४) उपदफा ३ बमोजिम परेको पुनरावेदन उपर नगर प्रमुखले २ महिना भित्र निर्णय गरिसक्नु पर्नेछ ।
- ५) उपदफा ४ बमोजिम नगर प्रमुखबाट भएको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।
३०. **नियम बनाउन सक्ने** : यस ऐनका उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कार्यपालिकाले आवश्यक नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि बनाउन सक्नेछ ।
३१. **वाधा अड्काउ** : यो ऐन कार्यान्वयन गर्दा कुनै वाधा अड्काउ आईपरेमा प्रचलित कानून बमोजिम नगर कार्यपालिकाले वाधा अड्काउ फुकाउन सक्नेछ ।
३२. **यो ऐनमा उल्लेख भएका कुरामा यसै ऐन बमोजिम र उल्लेख नभएका कुरामा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।**
३३. **खारेजी र बचाऊ** : १) यो ऐन लागू हुनु पूर्व जारी भएका दमक विकास परियोजना संचालन ऐन, २०७५ र दमक सडक ऐन , २०७५ खारेज गरिएको छ ।
- २) यो ऐन लागू हुनु पूर्व भए गरेका कार्यहरु यसै ऐन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

अनुसूची (१)

दफा २ को खण्ड 'छ' संग सम्बन्धित

पूर्वाधार निर्माण तथा सो को व्यवस्थापन सम्बन्धी विवरण

- (क) स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, सिंचाई सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- (ख) स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, भ्गोलुङ्गे पुल, पुल पुलेसा, सिंचाई र तटबन्ध सम्बन्धी स्थानीय तहको गुरुयोजना तर्जुमा, निर्माण/स्तरोन्नतिको आयोजना पहिचान, अध्ययन, कार्यान्वयन, मर्मत सम्भार र नियमन
- (ग) स्थानीय स्तरमा टूली बस, ट्राम जस्ता मध्यम स्तरका मास ट्रान्जिट प्रणालीको नीति, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- (घ) राष्ट्रिय रेल पूर्वाधारको उपयोग गरी नगर क्षेत्रभित्र शहरी रेल सेवा संचालन, व्यवस्थापन, मर्मत सम्भार, समन्वय, सहकार्य
- (ङ) स्थानीय स्तरमा यातायात सुरक्षा व्यवस्थापन र नियमन
- (च) स्थानीय खानेपानी सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- (छ) खानेपानी महसुल निर्धारण र खानेपानी सेवा व्यवस्थापन सम्बन्धी
- (ज) साना जलविद्युत आयोजना सम्बन्धी स्थानीय स्तरको नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- (ट) स्थानीय खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना, वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- (ठ) स्थानीय विद्युत वितरण प्रणाली र सेवाको व्यवस्थापन, संचालन र नियमन
- (ड) स्थानीय साना सतह तथा भूमिगत सिंचाई प्रणालीको संचालन र मर्मत सम्भार, सेवा शुल्क निर्धारण र संकलन व्यवस्थापन
- (ढ) स्थानीय तटबन्ध नदी पहिरो नियन्त्रण तथा नदी व्यवस्थापन र नियमन

- (ण) स्थानीय स्तरमा वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- (त) स्थानीय स्तरमा वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी प्रविधि विकास र हस्तान्तरण, क्षमता अभिवृद्धि तथा प्रवर्द्धन ।
- (थ) संचार, सूचना तथा प्रविधिको विकास र विस्तार ।

आज्ञाले
गणेश प्रसाद तिमिसिना
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत